

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Obdo/4/2016
Identifikačné číslo spisu:	6211205421
Dátum vydania rozhodnutia:	30.03.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Lenka Praženková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:6211205421.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: Slovenská sporiteľňa, a. s., so sídlom Tomášikova 48, Bratislava, IČO: 35 865 491, proti žalovanej: Ing. J. N., nar. XX. G. XXXX, bytom T., právne zastúpenej JUDr. Vladimírom Zvarom, advokátom, so sídlom SNP 1/A, Veľký Krtíš, o určenie neúčinnosti právnych úkonov, vedenej na Okresnom súde Veľký Krtíš pod sp. zn. 6Cb/40/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. mája 2014, č. k. 43Cob/259/2013-480, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. mája 2014, č. k. 43Cob/259/2013-480 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Veľký Krtíš (ďalej tiež „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 25. septembra 2013, č. k. 6Cb/40/2011-419, určil, že darovacia zmluva z 24. septembra 2008, ktorej vklad bol povolený Správou katastra T. dňa 25. septembra 2008 pod č. V1879/2008, ktorou dlžník Y. N., nar. XX. H. XXXX, bytom T., ako darca previedol na žalovanú ako obdarovanú vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území R., okres T. zapísaných pôvodne na LV č. XXX, t. č. na LV č. XXXX, vedenou Správou katastra T., a to stavba súpisné č. XXX, popis stavby: výrobná hala nachádzajúca sa na parc. č. XXXX/X a stavba súpisné č. XXX, popis stavby: nadstavba - sklad nachádzajúca sa na parc. č. XXXX/X, je voči žalobcovi právne neúčinná a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100% potrebných na účelné uplatňovanie práva.

2. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že žalobca sa domáhal v konaní proti žalovanej vyslovenia právnej neúčinnosti darovacej zmluvy z 24. septembra 2008, ktorou dlžník žalobcu - Y. N. previedol na žalovanú uvedené nehnuteľnosti, ktoré boli vo vlastníctve prevodcu. Žalobca uviedol, že 26. novembra 2007 žalobca ako predávajúci uzavrel so spoločnosťou ROS, s. r. o., ako kupujúcim Zmluvu o splátkovom predaji, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k linke na výrobu drevenej dlažby zo žalobcu na ROS, s. r. o. a kupujúci sa zaviazal zaplatiť žalobcovi kúpnu cenu vo výške 16 138 323,-- Sk. Jediným spoločníkom a konateľom spoločnosti ROS, s. r. o., bol Stanislav Rojík a na základe

Zmluvy o zriadení záložného práva z 26. novembra 2007 malo byť splnenie záväzkov kupujúceho zo zmluvy o splátkovom predaji zabezpečené záložným právom k nehnuteľnostiam - pozemkom a stavbe, ktoré kupujúci využíval pri vykonávaní svojej podnikateľskej činnosti a ktoré boli vo výlučnom vlastníctve Y. N.. Nakoľko kupujúci ROS, s. r. o., kúpnu cenu v dohodnutých splátkach neuhrádzal, žalobca sa rozhodol pristúpiť k výkonu záložného práva. Miestnym šetrením sa však zistilo, že nehnuteľnosti boli označené v záložnej zmluve v rozpore so skutkovým stavom, v dôsledku čoho predmetom záložného práva podľa uvedenej záložnej zmluvy sa stali len parcely uvedené na LV č. XXX, nebolo teda zriadené záložné právo ku všetkým nehnuteľnostiam, ktoré kupujúci využíval pri vykonaní svojej podnikateľskej činnosti, čím sa celkové zabezpečenie splnenia záväzkov kupujúceho zo zmluvy znížilo o sumu 6 196 639,81 Sk. Nakoľko kupujúci ROS, s. r. o., sa plneniu svojich záväzkov zo Zmluvy o splátkovom predaji naďalej vyhýbal a neposkytol ani dozabezpečenie plnenia týchto záväzkov, žalobca podal 3. novembra 2008 na Okresnom súde Bratislava V návrh na vydanie zmenkového platobného rozkazu o zaplatenie sumy vo výške 10 971 972,-- Sk, vrátane príslušenstva, a to proti kupujúcemu ako vystaviteľovi zmenky a proti Y. N. ako avalistovi zmenky (konanie vedené pod sp. zn. Zm 600/2008). Po podaní návrhu na vydanie zmenkového platobného rozkazu sa žalobca dozvedel, že nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. R., zapísané na LV č. XXX, vedenou Správou katastra T., ktoré pôvodne podľa dohody mali byť predmetom záložného práva v prospech žalobcu (stavba súp. č. XXX a stavba súp. č. XXX), Y. N. ako výlučný vlastník previedol darovacou zmluvou na žalovanú, ktorá je jeho dcérou. Žalobca s poukazom na § 42a zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) žiadal, aby súd určil, že darovacia zmluva z 24. septembra 2009 ukracuje uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky žalobcu voči Y. N. ako dlžníkovi, je voči žalobcovi právne neúčinná.

3. Súd prvej inštancie ďalej poukázal na jeho predchádzajúce rozhodnutie vo veci - rozsudok z 8. októbra 2012, č. k. 6Cb/40/2011-346, ktorým určil neúčinnosť vyššie uvedenej darovacej zmluvy, a ktorý bol na odvolanie žalovanej uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. mája 2013, č. k. 43Cob/250/2012-397 zrušený a vec bola vrátená súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Súd prvej inštancie zistené skutočnosti právne posúdil podľa § 42a ods. 1 a 2 OZ, pričom vychádzal z toho, že v prípade, keď dlžník urobil právny úkon v prospech blízkych osôb, predpokladá sa vedomosť u týchto blízkych osôb o dlžníkovom úmysle ukrátiť veriteľa (platí vyvrátiteľná právna domnienka); aby blízka osoba dosiahla zamietnutie odporovacej žaloby, musí preukázať vynaloženie náležitej starostlivosti. Podľa názoru súdu prvej inštancie, žalovaná tvrdí, že nežila v spoločnej domácnosti s rodičmi, že študovala a potom neskôr pracovala a domov dochádzala len sporadicky a ďalej tvrdeniami o tom, že o podnikateľských aktivitách a finančnej situácii rodiny a svojho otca v podnikaní nemala žiadne vedomosti, nemohla sa účinne zbaviť zákonom stanovenej domnienky vedomosti o úmysle dlžníka, teda svojho otca ukrátiť žalobcu ako veriteľa iba tvrdením, že o jeho záväzku nemala vedomosť, že nemala vedomosti o tom, že jej otec ako fyzická osoba bol zmenkovým ručiteľom a ani tým, že s ním nežila v spoločnej domácnosti a nemala vedomosti o jeho finančnej situácii, že nemala vedomosti o stave podnikania a ani tým, že prijala dar, ktorý jej vlastne sľúbil otec už v predchádzajúcom období, pričom uznala, že v čase uzavretia darovacej zmluvy si nezisťovala, či darca, teda jej otec má nejaké záväzky, uspokojenie ktorých môže byť zmarené, napr. aj týmto darom. Podľa názoru súdu žalovaná bola v tejto súvislosti povinná preukázať, čo všetko vykonala v záujme poznania takéhoto úmyslu dlžníka vzhľadom na všetky okolnosti prípadu, z jej strany malo ísť o takú činnosť, aby sa o úmysle dlžníka, teda svojho otca, aj dozvedela. Po vydaní zmenkového platobného rozkazu a nadobudnutí právoplatnosti mal žalobca nielen vymáhateľnú, ale aj vykonateľnú pohľadávku na základe exekučného titulu proti Stanislavovi Rojíkovi, ktorého bolo potrebné považovať za jedného z dlžníkov žalobcu, úkony ktorých mohli byť predmetom posudzovania z hľadiska odporovateľnosti. Súd prvej inštancie zdôraznil, že pokiaľ žalovaná tvrdí, že nemala vedomosť o úmysle svojho otca darovacou zmluvou ukrátiť žalobcu, keďže o pohľadávke žalobcu voči jej otcovi ani nevedela, tak žalovaná ako osoba blízka dlžníkovi mala preukázať, že vynaložila náležitú starostlivosť, aby takúto vedomosť získala, pričom z dokazovania vyplynulo, že žalovaná sa týmito skutočnosťami vôbec nezaoberala ani v čase, kedy prijala dar od svojho otca. Tvrdenie svedka Y. N., že si neuvedomil, že zmenku podpísal aj on ako fyzická osoba, považoval súd prvého stupňa za účelové. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že manželstvo rodičov žalovanej. aj

samotný chod domácnosti bol bezproblémový, a nie je pravdepodobné ani to, že by sa rodičia žalovanej o zmenke žiadnym spôsobom nezmenili, čo potvrdzuje aj vyjadrenie svedkyne N., ktorá pri svojom výsluchu uviedla, že nevedela, či išlo o záväzok spoločnosti alebo fyzickej osoby, čo podľa súdu nasvedčuje tomu, že svedkyňa o existencii zmenky vedela. Pokiaľ ide o žalovanú a jej stanovisko k vzniku záväzku otca ako zmenkového ručiteľa, súd v odôvodnení svojho rozhodnutia opakovane poukazoval na zákonom stanovenú domnienku vedomosti o úmysle dlžníka, t. j. otca žalovanej ukrátiť žalobcu ako veriteľa, ktorá sa tejto nemôže zbaviť len tvrdením, že dar prijala v dôsledku toho, že jej bol už dávnejšie sľúbený a že o podnikaní otca a jeho finančnej situácii nevedela, o toto sa nezaujímal a týmto svojim konaním podľa súdu preukázala, že náležitú starostlivosť, ktorú vynaložiť mala, nevynaložila.

5. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej tiež „odvolací súd“) rozsudkom z 28. mája 2014, sp. zn. 43Cob/259/2013, rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol a žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy konania vo výške 1 554,11 eur, ktoré pozostávali zo zaplateného súdneho poplatku vo výške 165,50 eur a vo zvyšku z trov právneho zastúpenia.

6. Odvolací súd v odôvodnení uviedol, že po zhodnotení skutočností zistených z predloženého spisu mal za to, že súd prvej inštancie vo veci dostatočne zistil skutkový stav, nesúhlasil však s právnym posúdením zistených skutočností. Zotrval na názore vyjadrenom v uznesení z 30. mája 2013, sp. zn. 43Cob/250/2012, ktorým zrušil predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie, že rozpoznať úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa predpokladá vedomosť blízkej osoby o tom, že osoba, ktorá v jej prospech právny úkon urobila, má veriteľa, teda že je dlžníkom. Odvolací súd zohľadnil, že blízkou osobou v tomto prípade je dcéra dlžníka, ktorá v čase uzavretia darovacej zmluvy študovala mimo bydliska rodičov a nemala preto bližšie informácie o otcovej podnikateľskej činnosti. Skutočnosť, že žalovaná mala s rodičmi dobrý vzťah, nie je len dôvodom pre záver, že mohla mať informácie o záväzkoch otca, ale aj pre záver, že plne dôverovala otcovi, ktorý doma nikdy nechcel rozprávať o svojom podnikaní, pričom dcéru zároveň ubezpečoval, že všetko je v poriadku a žalovaná bude mať čo dediť. Žalovaná sama informácie o otcovom podnikaní nemala. Ďalej uviedol, že zákon u osôb, v prospech ktorých dlžník právny úkon vykonáva, vyžaduje aktívny prístup, takže je možné ustáliť, že žalovaná sa mala, resp. mohla v súvislosti s nadobudnutím nehnuteľností darom od otca zaujímať, či vôbec otec nemá nejakých veriteľov, resp. dlhy. Žalovaná na pojednávaní na odvolacom súde uviedla, že otcovi podobnú otázku nepoložila, a to práve z dôvodu, že otcovi plne dôverovala a vždy ju ubezpečoval, že je všetko v poriadku. Odvolací súd vychádzal z názoru, že aj v prípade, ak by sa žalovaná bola otca spýtala, či má nejakých veriteľov, resp. nejaké dlhy, nemuselo by to viesť u nej k rozpoznaní jeho úmyslu ukrátiť veriteľa. Otec by zrejme bol žalovanej povedal, že všetko je v poriadku. Ako už bolo uvedené, žalovaná samotná informácie o otcovom podnikaní nemala, takže požadovať od nej v tomto smere ďalšiu aktivitu by zrejme viedlo k záveru, že žalovaná otcovi nemala plne dôverovať a mala si preto zisťovať nejaké ďalšie informácie ohľadne jeho podnikateľských aktivít, resp. dlhov. Pokiaľ aj na pozemkoch pod nehnuteľnosťami boli zapísané ťarchy, žalovaná by musela byť osobou s určitými odbornými vedomosťami a skúsenosťami, aby v čase uzavretia darovacej zmluvy pochybovala o otcových slovách, že všetko je v poriadku. Odvolací súd prihliadol aj k tomu, že dokazovaním vykonaným súdom prvej inštancie bolo preukázané, že žalovaná chcela podnikáť s priateľom, a to v podobnej oblasti podnikania, v akej jej priateľ predtým už podnikal s rodinou (výroba PVC hadíc), takže zrejme aj v súvislosti s prípravou na spoločné podnikanie s priateľom v priestoroch nehnuteľností, ktoré jej otec daroval, sa spoliehala skôr na skúsenosti a vedomosti svojho priateľa. Práve skutočnosť, že po uzavretí darovacej zmluvy sa s priateľom rozišla a zostala v Bratislave, bola dôvodom, že nehnuteľnosť, ktorú dostala darom od otca, sa pre ňu stala zbytočnou a predala ju. Odvolací súd prihliadol aj k tomu, že v tomto prípade si žalobca uplatňuje odporovací nárok na základe pohľadávky voči žalovanému ako ručiteľovi zo zmenky a pri posudzovaní otázky vynaloženia náležitej starostlivosti v tomto prípade je potrebné zohľadniť aj osobitný charakter záväzku - zmenkové ručenie za zmenkového dlžníka ROS, s. r. o. Odvolací súd súhlasil s názorom žalobcu, že Y. N., ktorý bol jediným spoločníkom a konateľom spoločnosti ROS, s. r. o., po tom, ako žalobca oznámil obchodnej spoločnosti, že vyhlásil mimoriadnu splatnosť pohľadávky z kúpnej zmluvy a že ak nebude táto v súlade s požiadavkami žalobcu uhradená, pristúpi k realizácii poskytnutého zabezpečenia a k vymáhaniu pohľadávky súdnou cestou, mal

vedomosť o tom, že dôjde k vymáhaniu kúpnej ceny súdnou cestou voči spoločnosti ROS, s. r. o., a mal dôvod predpokladať, že bude uplatnený nárok aj voči nemu ako zmenkovému ručiteľovi, čo mohlo viesť aj k uzavretiu darovacej zmluvy z 24. septembra 2008. Uvedené však ešte neodôvodňuje záver, že žalovaná mohla takýto úmysel svojho otca rozpoznať. Dokazovaním vykonaným súdom prvej inštancie bolo zistené, že žalovaná mala so svojim otcom už v minulosti dohodu, že pokiaľ bude chcieť začať podnikáť, otec jej predmetné nehnuteľnosti daruje, rovnako ako to, že žalovaná chcela so svojim priateľom v týchto nehnuteľnostiach podnikáť. Nebol preto dôvod, aby žalovaná pri uzatváraní darovacej zmluvy podozrievala otca, že chce ukrátiť svojho veriteľa a práve preto sa otec rozhodol pristúpiť k naplneniu uvedenej dohody v danom čase (september 2008). Po zhodnotení uvedených okolností prípadu odvolací súd dospel k záveru, že žalovaná pri uzatváraní vyššie uvedenej darovacej zmluvy ani pri náležitej starostlivosti nemohla rozpoznať úmysel svojho otca ako dlžníka ukrátiť žalobcu ako svojho veriteľa. Odvolací súd preto podľa § 220 O. s. p. rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol.

7. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.) a tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.). Poukázal na časovú súvislosť úkonov žalovanej a dlžníka, z ktorých je zrejmé, že tak dlžník, ako aj žalovaná robili všetky kroky smerujúce k tomu, aby sa zbavili predmetného nehnuteľného majetku, a aby nebolo možné z tohto majetku uspokojovať pohľadávku žalobcu. Odvolací súd zo skutočností, že žalovaná mala dobré vzťahy s rodičmi, vyvodil dva možné a v zásade protichodné závery. Na jednej strane to bol záver o tom, že žalovaná mohla mať informácie o záväzkoch dlžníka a na druhej strane záver o tom, že žalovaná dlžníkovi plne dôverovala, preto nemohla mať informácie o jeho záväzkoch. S týmto protichodnými úvahami sa odvolací súd nijako nevysporiadal a v ďalšom texte napadnutého rozsudku bez náležitého vysvetlenia akceptoval záver o tom, že žalovaná dlžníkovi plne dôverovala, preto nemohla mať informácie o jeho záväzkoch. Pritom je zrejmé, že medzi blízkymi osobami, ktoré si navzájom darujú majetok vysokej hodnoty, je vysoko pravdepodobné, že ich vzťahy sú dobré, a že si navzájom plne dôverujú. Tieto skutočnosti však sami osebe nemôžu vylúčiť možnú odporovateľnosť takéhoto právneho úkonu. V tvrdeniach odvolacieho súdu sú zrejmé protirečenia, keď na jednej strane odvolací súd uvádza, že zákon u žalovanej vyžadoval aktívny prístup, takže sa mala, resp. mohla dlžníka pýtať na jeho veriteľov a dlhy a na strane druhej uvádza, že aj keď zákon od žalovanej vyžadoval aktívny prístup, tento nebol zo strany žalovanej potrebný, pretože žalovaná dlžníkovi plne dôverovala, a aj keby sa dlžníka na jeho veriteľov a dlhy pýtala, tento by jej podľa odvolacieho súdu aj tak zrejme povedal, že všetko je v poriadku. V týchto častiach považoval dovolateľ rozsudok za nezrozumiteľný a nepreskúmateľný. Názor odvolacieho súdu, že záujem žalovanej o veriteľov a dlhy dlžníka by bol v zásade zbytočný, pretože aj v prípade, ak by sa žalovaná otca spýtala, či má nejakých veriteľov, resp. dlhy, nemuselo by to viesť u nej k rozpoznaní jeho úmyslu ukrátiť veriteľa, je nesprávny. Odvolací súd v zásade predpovedá, ako by asi dopadla odpoveď dlžníka na otázku žalovanej, ktorú mu mala položiť. Dovolateľ mal za to, že žalovaná v konaní v žiadnom prípade nepreukázala, že by ani pri náležitej starostlivosti nemohla poznať úmysel dlžníka ukrátiť žalobcu ako svojho veriteľa. Žalovaná sama vo svojich výpovediach opakovane potvrdila, že sa o majetkových a finančných pomeroch s otcom (dlžníkom) nerozprávala, nepýtala sa ho na to, ani sa o to inak nezaujímal, pričom tento jej nezáujem vo svojich výpovediach potvrdili aj rodičia žalovanej. Z výpovede žalovanej taktiež vyplynulo, že žiadnym spôsobom nezisťovala právny stav k pozemkom, na ktorých stáli darované nehnuteľnosti - stavby, a ktoré pozemky boli založené v prospech žalobcu, a to napriek tomu, že podľa svojho tvrdenia plánovala na darovaných nehnuteľnostiach dlhodobo vykonávať podnikateľskú činnosť. Tvrdenie o plánovanom výkone podnikateľskej činnosti taktiež nepodložila žiadnymi dôkazmi o úkonoch, ktoré by v tom čase za účelom podnikania vykonala, práve naopak, len niekoľko mesiacov po nadobudnutí nehnuteľností tieto ďalej predala tretej osobe. Domnieval sa, že žalovaná v tomto konaní nijako nepreukázala vynaloženie náležitej starostlivosti podľa § 42a ods. 2 a 3 OZ, a taktiež nijako nepreukázala, že by ani pri vynaložení náležitej starostlivosti nemohla rozpoznať úmysel dlžníka ukrátiť žalobcu ako svojho veriteľa. Navrhol preto, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil a žalobe v celom rozsahu vyhovel. Zároveň si dovolateľ uplatnil nárok na náhradu trov konania.

8. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie žalobcu ako nedôvodné zamietnuť. Uviedla, že úmysel dlžníka ukrátiť veriteľa v čase uzavretia zmluvy neexistoval najmä z dôvodu, že samotný dlžník nevedel, že je z titulu zmenkového ručenia dlžníkom popri primárnom dlžníkovi. Mala za to, že skutočnosť, či v konaní preukázala alebo nepreukázala, že pri náležitej starostlivosti mohla alebo nemohla poznať úmysel dlžníka, je záverom skutkovým a nie právnym. Z hľadiska právneho je vyhodnotenie skutkového stavu odvolacím súdom správne, pretože súd sa neodchýlil od znenia zákona, ale vyhodnotil skutkový stav tak, že sú tu okolnosti, ktoré vylúčili prezumovanú vedomosť dlžníka ukrátiť veriteľa, a preto nemožno uznať žalobcom uplatnený dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. Poukázala tiež na to, že v konaní nebolo ničím objektívne preukázané, že žalovaná úmysel svojho otca a konateľa ROS, s. r. o., ukrátiť uspokojenie veriteľovej vymáhateľnej pohľadávky, za daných okolností pri náležitej starostlivosti nepoznala.

9. Podaním z 21. januára 2016 spoločnosť Slovenská sporiteľňa, a. s., oznámila dovolaciemu súdu, že s účinnosťou k 1. novembru 2015 pôvodný žalobca Leasing Slovenskej sporiteľne, a. s., zanikol zlúčením so spoločnosťou Slovenská sporiteľňa, a. s. a k uvedenému dátumu je právnym nástupcom zaniknutej spoločnosti Leasing Slovenskej sporiteľne, a. s. Dovolací súd v súlade s ust. § 107 ods. 4 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O. s. p.“) pokračoval v dovolacom konaní s právnym nástupcom pôvodného žalobcu - Slovenskou sporiteľňou, a. s.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 35 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“)], po zistení, že dovolanie podal včas dovolateľ, konajúci prostredníctvom svojho zamestnanca s právnickým vzdelaním (§ 429 ods. 2 písm. b/ C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.), skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto mimoriadnym opravným prostriedkom.

11. Podľa ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p., ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá C. s. p., právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016, (t. j. za účinnosti O. s. p.), dovolací súd postupoval v zmysle ust. § 470 ods. 2 C. s. p. a prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle ustanovení O. s. p. účinných v čase podania dovolania.

12. Dovolaním bolo možné napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

13. Keďže v prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, podmienky prípustnosti tohto mimoriadneho opravného prostriedku upravovalo ustanovenie § 238 O. s. p.

14. V § 238 ods. 1 až 3 O. s. p. boli vymedzené znaky rozsudkov, pri danosti ktorých zákon (bez ohľadu na povahu prejednávanej veci alebo predmet konania) vyjadril svoj zámer, aby určité rozsudky bolo možné napadnúť dovolaním. V § 238 ods. 1 O. s. p. ustanovil, že dovolanie je prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V § 238 ods. 2 O. s. p. pripustil dovolanie tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci. V § 238 ods. 3 O. s. p. odvolaciemu súdu zveril oprávnenie založiť prípustnosť dovolania proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, ktorý má po právnej stránke zásadný význam.

15. V predloženej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu zamietol. Prípustnosť dovolania žalobcu je preto daná podľa ust. § 238 ods. 1 O. s. p.

16. Dovolací súd preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý (§ 242 ods. 1 O. s. p.), a to najmä z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu podľa ust. §

241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. vymedzeného nesprávnym právnym posúdením veci v časti týkajúcej sa posúdenia náležitej starostlivosti blízkej osoby k rozpoznaniu úmyslu dlžníka ukrátiť veriteľa.

17. Účelom inštitútu odporovateľnosti je zabrániť nepoctivým úkonom dlžníka, ktorými znižuje svoj majetok (veci, práva, pohľadávky) na úkor veriteľa. Podstatou odporovateľnosti je neúčinnosť právneho úkonu voči určitej osobe, ktorá znamená, že veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z predmetu odporovaného právneho úkonu tak, akoby k tomuto úkonu vôbec nedošlo. Z ust. § 42a ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) vyplýva, že odporovateľným je taký právny úkon dlžníka, ktorý urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy, pričom bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno v tomto smere nesie veriteľ (žalobca). Preukázanie úmyslu dlžníka ukrátiť veriteľa nie je podmienkou odporovateľnosti v prípade, ak dlžník realizoval právny úkon s osobami jemu blízkymi (§ 116 a § 117 OZ) alebo v prospech týchto osôb. V takomto prípade zákon existenciu ukracujúceho úmyslu dlžníka zákon predpokladá ex lege a skutočný úmysel dlžníka pre procesný úspech žalujúceho veriteľa nie je podstatný. Rozhodujúcou skutočnosťou je ukrátenie veriteľa, teda objektívny stav, ktorý svoje právne následky neodvodzuje od subjektívneho motívu (ukracujúceho úmyslu) dlžníka. V takomto prípade zákon u blízkych osôb dlžníka konštruje vyvrátenú domnienku, že úmysel dlžníka ukrátiť jeho veriteľa poznali; je preto na týchto osobách (ak chcú účinne zabrániť podanej odporovacej žalobe), aby v konaní preukázali, že úmysel dlžníka v čase uskutočnenia ukracujúceho právneho úkonu nemohli poznať ani pri vynaložení náležitej starostlivosti. K účinnému vyvráteniu tejto zákonnej domnienky (v záujme vlastného procesného úspechu) je preto nevyhnutné jednak tvrdenie žalovanej blízkej osoby dlžníka, že dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohla poznať, ale najmä preukázanie (splnenie dôkaznej povinnosti) konkrétnych úkonov vynaloženia náležitej starostlivosti. Za týmto účelom musí žalovaná blízka osoba hodnoverným spôsobom v konaní preukázať, že v súvislosti s odporovaným právnym úkonom vynaložila takú relevantnú činnosť, aby ukracujúci úmysel z výsledkov tejto činnosti rozpoznala, alebo sa o ňom aspoň mohla dozvedieť.

18. Žalovaná v konaní tvrdila, že nežila s rodičmi v spoločnej domácnosti, počas štúdia a aj po jeho skončení dochádzala domov len sporadicky, o podnikateľských aktivitách a finančnej situácii otca nevedela a ani sa o tieto otázky nezaujímal, nakoľko bol u nich chod domácnosti bezproblémový. Žalovaná uviedla, že o záväzkoch otca ani o tom, že bol zmenkovým ručiteľom, nemala vedomosť a darované nehnuteľnosti prijala v súvislosti s predchádzajúcim sľubom otca, že v prípade záujmu začať podnikáť, jej predmetné nehnuteľnosti daruje. Na pojednávaní pred odvolacím súdom a tiež pred súdom prvej inštancie na otázku, či sa žalovaná v čase uzatvárania darovacej zmluvy pýtala, resp. zisťovala u otca, či má nejaké záväzky, ktorých uspokojenie môže byť zmarené týmto darom, odpovedala, že nemala dôvod takúto otázku otcovi položiť, pretože otec vždy tvrdil, že je všetko v poriadku. Z týchto skutočností žalovaná vyvodila, so zreteľom na pomery v rodine a vzájomnej dôvere medzi otcom a dcérou, že k vyvinutiu iniciatívy na overenie prípadného úmyslu jej otca ako dlžníka ukrátiť odporovaným úkonom veriteľa nebol dôvod.

19. Ako už bolo uvedené vyššie, zákon ukladá blízkym osobám dlžníka povinnosť vynaloženia náležitej starostlivosti smerujúcej k rozpoznaniu úmyslu dlžníka odporovaným úkonom ukrátiť veriteľa. Dovolací súd je toho názoru, že konanie žalovanej v súvislosti s uzatvorením odporovanej darovacej zmluvy nesvedčí o jej snahe zistiť, alebo sa aspoň dozvedieť o úmysle otca (dlžníka) ukrátiť veriteľa. Žalovaná nepreukázala, že by v tejto súvislosti vyvinula takú relevantnú činnosť, z výsledkov ktorej by mohla ukracujúci úmysel otca (dlžníka) rozpoznáť, alebo sa o ňom aspoň dozvedieť. Navyše žalovaná v konaní ani netvrdila, že by takúto činnosť v čase uskutočnenia odporovaného úkonu vôbec vyvinula.

20. Dovolací súd je tiež toho názoru, že z hľadiska posúdenia požiadavky vynaloženia náležitej starostlivosti zo strany žalovanej, ako osoby blízkej dlžníkovi, nemôže obstať jej obrana len s poukazom na dobré vzájomné vzťahy v rodine a dôveru medzi rodičom ako darcom a dieťaťom ako obdarovaným, pretože odkaz na vzájomnú dôveru medzi blízkymi osobami nemôže nahrádzať dôkaznú povinnosť žalovanej strany preukázať vynaloženie určitých konkrétnych úkonov náležitej starostlivosti tak, ako to predpokladá ust. § 42a OZ. V tejto súvislosti možno prisvedčiť dovolateľovi, že rozsudok odvolacieho

súdu obsahuje protirečenie v tom smere, že na jednej strane odvolací súd uvádza, že sa vyžadoval aktívny prístup žalovanej vo vzťahu k zisteniu veriteľov otca, či jeho dlhov a na druhej strane, že tento aktívny prístup žalovanej nebol potrebný, keďže otcovi plne dôverovala. V tomto smere je rozsudok odvolacieho súdu nejasný. Ako vyplýva z rozhodovacej praxe, najmä relevantnej judikatúry Najvyššieho súdu Českej republiky k otázke náležitej starostlivosti blízkej osoby dlžníka, na ktorú poukazoval žalobca tak v odvolacom konaní, ako aj v podanom dovolaní, náležitá starostlivosť vyžaduje určitú aktivitu nadobúdateľa z odporovateľného právneho úkonu, k zisteniu úmyslu dlžníka ukrátiť veriteľa v čase uzatvárania odporovateľného právneho úkonu. S touto relevantnou judikatúrou sa odvolací súd vo svojom rozhodnutí nezaoberal. Obranu žalovanej, odôvodnenú len dôverným vzťahom k otcovi a skutočnosťou, že ak by sa aj na niečo svojho otca spýtala, tak by sa nič nedozvedela, nie je možné v zmysle § 42a Obč. zák. považovať za úspešnú obranu proti odporovaniu právneho úkonu uzavretému s otcem žalovanej. Zákon u nej ako blízkej osoby totiž v tomto prípade vedomosť úmyslu ukrátiť veriteľa predpokladá a na úspešnú obranu proti odporovateľnosti vyžaduje vynaloženie náležitej starostlivosti na poznanie tohto úmyslu. Pri akceptácii takejto obrany spočívajúcej v odkazovaní na dôveru medzi konajúcimi blízkymi osobami, by inštitút odporovateľnosti právnych úkonov v prípade blízkych osôb stratil na význame, pretože dôvera je vo všeobecnosti skôr obvyklým znakom vzťahu blízkych osôb. Na ubránenie sa odporovateľnosti preto musí blízka osoba preukázať vyvinutie takej činnosti (aktivity), pri ktorej mala náležitú snahu zistiť, či prevádzajúci nemá veriteľa, a či uvedeným úkonom sa nesnaží ho ukrátiť.

21. Na základe skutkového stavu tak, ako ho zistili súdy nižšej inštancie, dovolací súd dospel k záveru, že žalovaná v súvislosti s predmetnou darovacou zmluvou v konaní nepreukázala, že vo vzťahu k úmyslu dlžníka ukrátiť veriteľa postupovala s náležitou starostlivosťou. Dovolanie žalobcu preto bolo podané dôvodne.

22. Keďže činnosť dovolacieho súdu je prieskumná a dovolací súd je viazaný skutkovým stavom, ako ho zistil odvolací súd (teda nie je prípustné v dovolacom konaní vykonávať dokazovanie), ako aj z dôvodu, že rozsudok odvolacieho súdu neobsahuje vysporiadanie s vyššie uvedenými otázkami v dostatočnej miere, dovolací súd pri konštatácii dôvodnosti dovolania žalobcu napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 C. s. p.).

23. Odvolací súd je právnym názorom dovolacieho súdu viazaný (§ 455 C. s. p.).

24. O trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.